

1.Dünya savaşı yıllarında Rusya, Fransa, İngiltere gibi devletlerin desteğini alan **Ermeniler** ayaklandı.Uzun yıllar Doğu Anadolu'da huzur içinde yaşayan, Millet-i Sadıka olarak adlandırılan Ermeniler, Osmanlı'ya saldırdı.Bunun üzerine Osmanlı 1915 yılında **Tehcir (Göç) kanunu** çıkarttı. Rusya ile yaptığımız savaş bölgesindeki Ermeniler güvenli olan Suriye'ye göç ettirildi.Bu olayları Ermeniler günümüzde "Türkler bize soykırım yaptı, bütün Ermenileri öldürdü" diyerek anlatmaktadır. 1.Dünya Savaşı'nda başta Ruslar olmak üzere pek çok devletten yardım alan ve Doğu Anadolu'yu kendi topraklarına katmak için harekete geçen Ermenilerle Kurtuluş Savaşı'nda mücadele edildi.

Doğu Cephesi

Doğu Anadolu'da Ermeniler, nüfus olarak çoğunlukta olduklarını iddia ediyordu.Ancak ABD asıllı General James Harbord (Ceyms Harbort) başkanlığında bir heyetin hazırladığı "**General Harbord Raporu**" ile Ermenilerin Doğu Anadolu'da çoğunlukta olmadıkları ve iddia edildiği gibi haksızlığa uğramadıkları belgelenmiştir. Fakat yine de Ermeniler Doğu Anadolu'yu kendi topraklarına katmak için harekete geçti. Mondros'tan sonra ordusunu dağıtmayan Kazım Karabekir ve askerleri Doğu Anadolu'da Ermenileri yendi ve savaş kazanıldı. **Gümrü anlaşması** imzalandı. **TBMM'nin ilk siyasi başarısıdır. Buradaki birliklerimiz batıya kaydırıldı. Milli mücadeleye güven arttı.**

Güney Cephesi

-Güneyde Maraş, Urfa, Antep halkı Kuvayi Milliye ruhuyla Fransızlarla mücadele ederek kendi şehirlerini düşmandan kurtardı. Maraş'ta Sütçü İmam ve Antep'te Şahin Bey'in gösterdiği kahramanlıklar önemlidir. Sakarya savaşından sonra Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalandı ve Hatay dışındaki güney sınırı çizildi.

Batı Cephesi

Halkın **kendi bölgelerini savunmak** amacıyla başlattığı silahlı direniş hareketi olan Kuvayi Milliye, ilk olarak Batı Cephesinde ortaya çıktı. Halk önce kendi çabasıyla Ege bölgesini işgal eden Yunanlılarla mücadele etti. Balıkesir, Alaşehir, Nazilli ve Afyon'da kongreler düzenlendi. Ancak düzenli bir ordu olmadan batı cephesinde başarı kazanmak zordu. Bunun üzerine Ankara'daki hükümet düzenli ordu oluşturmak için harekete geçti. Kuvayi Milliye birlikleri düzenli ordunun temelini oluşturmuştur.

-Batıda **İngilizler tarafından kışkırtılan Yunanlılar, Ege bölgesini almak, Ankara'ya kadar giderek Sevr anlaşmasını TBMM'ye zorla kabul amacıyla bize saldırdı. Düşman askeri yönden bizden üstündü.**

-**1.İnönü savaşında** Yunanlılar'ı yendik. Bunun üzerine İngiltere Sevr anlaşmasını bize anlaşma yoluyla kabul ettirmek için Londra Konferansı'nı düzenledi. Konferansa, Osmanlı hükümeti ve TBMM hükümetini birlikte çağırdı. Amaçları iki hükümet arasında sorun çıkararak Sevr'i bize kabul ettirmektir. Başarılı olamadılar. Ancak konferans sayesinde, TBMM Hükümeti İtilaf Devletleri tarafından resmen tanındı ve TBMM, Misak-ı Milli'yi tüm dünyaya duyurdu ve barış yanlısı olduğunu herkese gösterdi.

1. İnönü'nün Sonuçları;

a-Ulusal alandaki etkisi; Düzenli ordunun ilk başarısıdır. Halkın TBMM'ye olan güveni artmıştır, 1921 yılında Teşkilat-ı Esasiye adıyla ülkemizin ilk anayasası hazırlandı. 12 Mart 1921'de İstiklal Marşı kabul edildi.

b-Uluslar arası alandaki etkisi;

-Rusya ile Moskova anlaşması imzalandı. Bu anlaşmada yer alan "Taraflardan birinin tanımayacağı bir anlaşmayı diğeri de tanımayacaktır" maddesi Rusya'nın Sevr'i kabul etmeyeceği anlamına gelmektedir. Ayrıca Rusya gibi büyük bir devlet TBMM'nin varlığını kabul etmiş oldu.

-Afganistan ile dostluk anlaşması imzalandı.

2.İnönü savaşında Yunanlılar bir kez daha saldırdı ve yine yenildi. Bu savaştan sonra, Türklerle savaşı göze alamayan İtalyanlar Anadolu'dan çekilme kararı aldı.

Türklerle yaptıkları ilk iki savaştan mağlup ayrılan Yunanlılar, ordusunu daha da güçlendirerek Türklere bir kez daha saldırdı. **Kütahya-Eskişehir savaşlarında** Türk ordusu yenilerek Sakarya ırmağının doğusuna çekilmek zorunda kaldı.

Kütahya-Eskişehir savaşlarının devam ettiği günlerde Ankara'da öğretmenlerin Maarif Kongresi'ni toplanması ve Atatürk'ün bu kongreye katılması eğitime verdiği önemi gösterir.

Kütahya-Eskişehir savaşlarında mağlup olan Türk ordusu Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekilince, Türk ordusunun savaşı kaybedeceği yönünde TBMM'de büyük tartışmalar yaşandı. Bunun üzerine başarıdan emin ve kararlı olan M.Kemal tüm sorumluluğu ve yetkiyi üzerine aldı. Sakarya Savaşı öncesi **ordunun eksikliklerini gidermek** amacıyla **Tekalif-i Milliye Emirleri** yayımlandı ve halktan yardım istendi. Bunun üzerine Türk milleti millî birlik, beraberlik, dayanışma ve sorumluluk duygusuyla hareket ederek elinde ne var ne yok ordusuna verdi ve Sakarya Meydan Muharebesi hazırlıkları tamamlandı.

23 Ağustos 1921'de başlayan ve 22 gün 22 gece süren **Sakarya Savaşı** kazanıldı. **Türkler'in 1699 Viyana önlerinden beri devam eden gerilemesi son buldu. Düşman geri püskürtüldü.** M. Kemal'e gazilik ve mareşallik rütbesi verildi. Artık düşmanın yurttan atılmasına sıra geldi.

Sakarya Savaşı'ndaki başarı siyasi zaferlerle taçlandırıldı. Ermenistan, Gürcistan ve Rusya'nın katılımıyla Kars anlaşması yapıldı böylece doğu sınırimız kesin olarak belirlendi. Ayrıca Fransızlarla yapılan Ankara anlaşmasıyla güney sınırimız çizildi. Türk ordusu Sakarya savaşından sonra eksiklerini gidermek için yaklaşık 1 yıl bekledi ve düşmanı yurttan atmak amacıyla hazırlık yaptı.

26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz ile düşman yurttan atıldı. M.Kemal'in "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir! İleri!.." emriyle harekete geçen ordumuz İzmir'den düşmanı denize döktü.

Mudanya Ateşkes anlaşması ile Kurtuluş Savaşı sona erdi. Doğu Trakya ve Boğazlar savaş yapılmadan bu anlaşmayla geri alındı. Bu yüzden Mudanya Ateşkes anlaşması diplomatik bir başarıdır.

Mudanya Ateşkes antlaşmasının ardından barış görüşmelerine geçildi. Türk tarafı adına TBMM, bu görüşmelere katıldı. Görüşmeler İsviçre'nin Lozan kentinde yapıldı.

* Lozan Antlaşması - 24 Temmuz 1923

Yeni kurulan Türk Devleti'nin ve Türklerin Kurtuluş Savaşı'nın kazandığının dünya devletlerince kabul edildiği anlaşmadır. Bugün hala yürürlüktedir.

Konferansa katılan **Türk heyeti iki konuda asla taviz vermeyecekti. Birincisi; Türkler, doğuda bir Ermeni devleti kurulmasına razı olmayacaktı, ikincisi; kapitülasyonlar kaldırılacaktı.**

-Boğazlar ile ilgili Madde: Boğazlar komisyonu kurularak başkanlığına Türkiye getirildi. Bize ait olan boğazlar hakkında bir komisyon kurulması bizim hakimiyet haklarımızı sınırlandırmaktadır. Bu karar, bağımsızlığımızı zedeleyen bir maddedir.

-Kapitülasyonlar ile ilgili madde: Kapitülasyonlar kaldırıldı. Böylece ekonomik yönden ilerlemeye engel olan bir konuda başarı sağladık ve ekonomik açıdan bağımsız olduk.

-Azınlıklar ile ilgili madde: Bütün azınlıklar Türk vatandaşı olarak kabul edildi. Herkesin eşit haklara sahip olacağı vurgulandı.

- Yunanistan'ın savaş tazminatı olarak Karaağaç'ı vermeyi kabul etmesi bize Kurtuluş Savaşı'nda haksız yere saldırdığını kabul ettiği anlamına gelir.

-Osmanlı'ya ait olan borçlar: Borçların pek çoğu kaldırıldı. Bir kısmı taksitlendirildi.

-Musul ile ilgili madde: İngilizler ile aramızda sorun olan Musul meselesinin çözümü daha sonraya bırakıldı.

Lozan Antlaşması sayesinde Sevr anlaşmasında kaybedilenler geri alındı ve böylece **Sevr anlaşması tarihe gömüldü.**

Türk halkı Kurtuluş Savaşı'nda yokluklar içinde bir destan yazmayı başarmıştır. Sanatçılarımız, edebiyatçılarımız eserlerinde bu var oluş mücadelesini işlemişlerdir. Kurtuluş Savaşı'mız milletimizin bütün fertlerini olduğu gibi şairlerimizi, ressamlarımızı, romancılarımızı ve heykeltıraşlarımızı da etkilemiştir. Örneğin;

Mustafa Kemal'in yazdığı Nutuk,

Halide Edip Adıvar'ın Ateşten Gömlek, Türk'ün Ateşle İmtihanı,

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Yaban, Ankara, Çankaya

Reşat Nuri Güntekin'in Yeşil Gece

Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanları

Tarık Buğra'nın Küçük Ağa ... adlı eseri Kurtuluş Savaşı'nı anlatır.